

POHORIA

a ich najvyššie vrchy

Dušan Guman

DAJAMA

edícia
KS

POHORIA

a ich najvyššie vrchy

Dušan Guman

POHORIA a ich najvyššie vrchy

1. vydanie, 2022

Autor textu: Dušan Guman

Editor a zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Lektor: Ján Lacika

Fotografie: Dušan Guman (141), Ján Lacika (31), Daniel Kollár (25),

František Turanský (5), Tomáš Grančay (2), Ladislav Khandl (2), Karol Mizla (2),

Dušan Haver (1), Eduard Hanák (1) a Viera Poláková (1)

Mapa geomorfologického členenia Slovenska: Ján Lacika

Technický redaktor: Marianna Lázničková

Grafická úprava: Marianna Lázničková

Jazyková korektúra: Rút Facunová

Tlač: NIKARA, Krupina

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA ako svoju 356. publikáciu.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná v akejkoľvek forme bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8136-139-5

RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA, Karloveské rameno 4B, 841 04 Bratislava,
tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Obsah

Slovo editora	4
Geomorfologické členenie Slovenska	6
Najvyššie pohoria (pohoria nad 2 000 metrov)	11
Vysoké pohoria (1 500 – 1 999 metrov)	17
Stredne vysoké pohoria (1 000 – 1 499 metrov)	27
Nízke pohoria (500 – 999 metrov)	99
Najnižšie pohoria (pod 500 metrov)	143
Register pohorí.....	156
Register vrchov.....	157
Literatúra	158

Trilógia Zelené Slovensko

Milí čitatelia,

vydavateľstvo DAJAMA začalo v roku 2020 budovať novú edíciu pod názvom KS, ktorá je vlastne skratkou dvoch slov – Krásy Slovenska. Časopis, ktorý v roku 2021 oslávil už 100 rokov od svojho vzniku a vo vydavateľstve vychádza osemnásť rok, ako by predznamenal aj knižné tituly v tejto novej edícii. V rámci nej na jar roku 2022 uzreli svetlo sveta tri tituly súvisiace s prírodným dedičstvom našej krajiny – Najkrajšie prírodné rezervácie, Doliny a ich najkrajšie miesta a Pohoria a ich najvyššie vrchy. Všetky sú súčasťou trilógie s názvom Zelené Slovensko a približujú nám najkrajšie prírodné zákutia a zaujímavosti, ktoré sú súčasťou „zelených pľúc“ Slovenska.

Trilógia Zelené Slovensko zahŕňa vydanie troch komplexných kníh o prírode Slovenska, jej najkrajších miestach a ich objavovaní. Na základe ich opisov si čitateľ vytvorí lepšiu a celkovú predstavu o tom, aké nádherné prírodné miesta ešte stále na Slovensku máme, koľko toho ešte nepoznáme

a čo všetko je potrebné chrániť. V knihách nájde všetko zaujímavé, čo ponúka naša príroda – rozmanitosť rastlinných a živočíšnych druhov, členitosť reliéfu či celkovú krásu prírodného prostredia.

Kniha Pohoria a ich najvyššie vrchy tak trochu nadväzuje na titul Najvyššie vrchy, ktorý vyšiel vo vydavateľstve DAJAMA v roku 2007. V ňom však autor František Kele navštívil a spracoval „len“ 33 najvyšších vrchov slovenských pohorí, vyšších ako 1000 metrov. Slovensko má však nielen pohoria-tisícovky, ale aj viaceré iné (nemenej zaujímavé), aj keď z hľadiska nadmorskej výšky nižšie pohoria. Kniha, ktorú práve držíte v rukách, opisuje 68 slovenských pohorí, ktoré sú aj podľa geomorfologického členenia Slovenska „ozajstnými“ pohoriami. Približuje nám všetky slovenské pohoria, ktorých samotný názov už prezrádza, že ide o pohoria. V ich názvoch nájdeme vrchy, chrbty, pahorkatiny, vrchoviny, predhoria, medzihoria, brázdy, kras či planiny.

Starohorské vrchy

Chočské vrchy

Z geomorfologických celkov (na tejto úrovni sa objavuje väčšina názvov, ktoré bežne chápeme ako jedno pohorie) sme vynechali len kotliny a roviny. Našou snahou bolo nielen opísať ich prírodu, ale predovšetkým predstaviť najvyššie vrchy. Nie na všetky vedú turistické chodníky, ale na každý sa dá dostať.

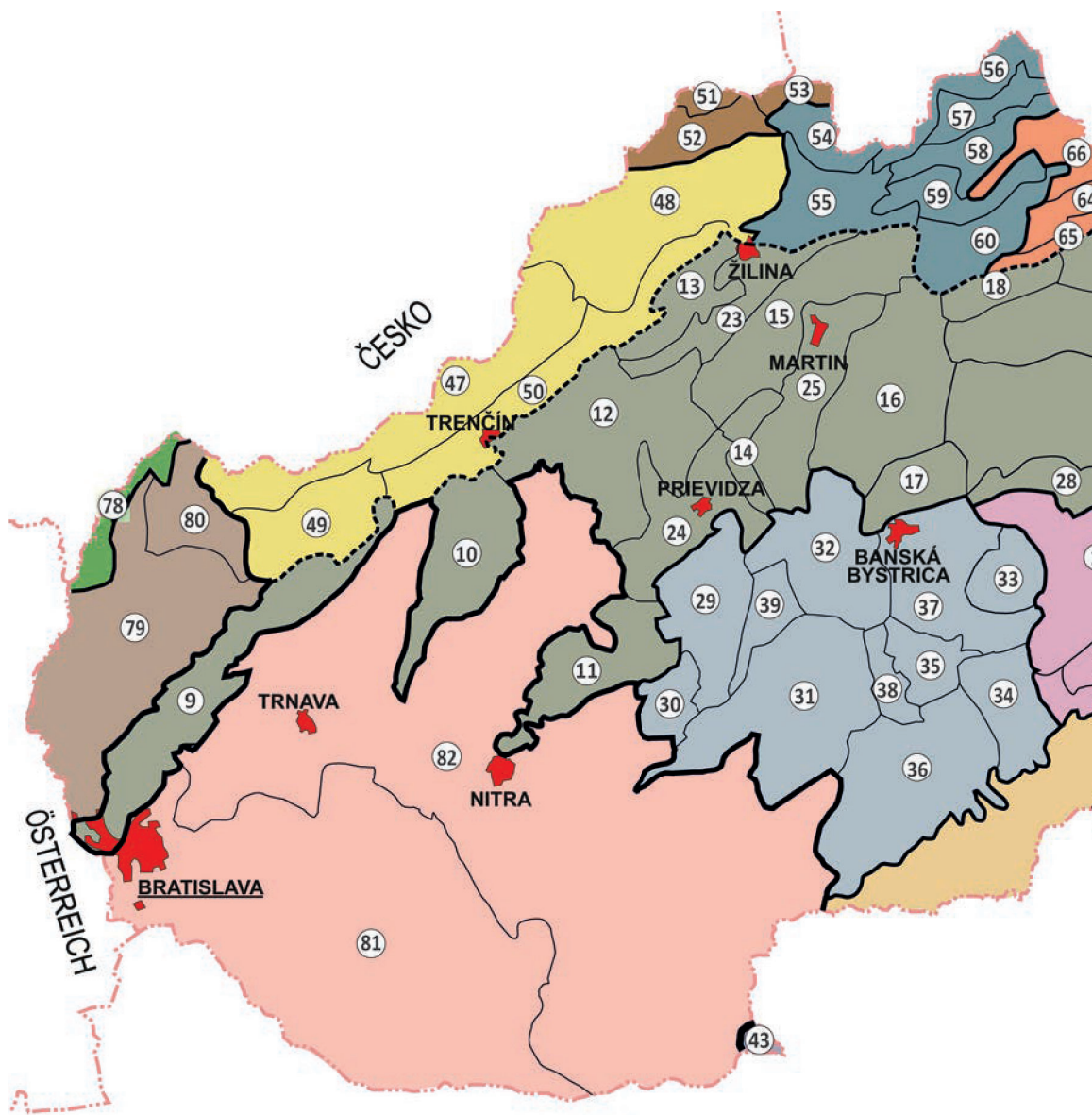
Populárno-náučná publikácia z pera učiteľa Dušana Gumana zavedie čitateľa do krásnej slovenskej prírody, na známe i menej známe vrcholy našich pohorí. Publikácia je určená najmä peším turistom, ktorí by si možno radi skompletizovali výstupy na najvyššie vrchy všetkých slovenských pohorí. Každé pohorie je spracované tak, že v úvode sa o ňom čitateľ dozvie základnú fyzicko-geografickú charakteristiku, počnúc reliéfom a končiac flórou a faunou. Pokračuje opis najvyššieho vrchu pohoria a najčastejšie používanej výstupovej trasy. Texty sú doplnené aj o popisy okolitých výhľadov a turistické zaujímavosti. Bohatá je i fotografická časť, kde je zväčša zobrazený samotný vrch, prípadne jeho vrchol a pohľad z neho.

Pohoria sú zoradené podľa nadmorskej výšky od najvyšších po tie najnižšie.

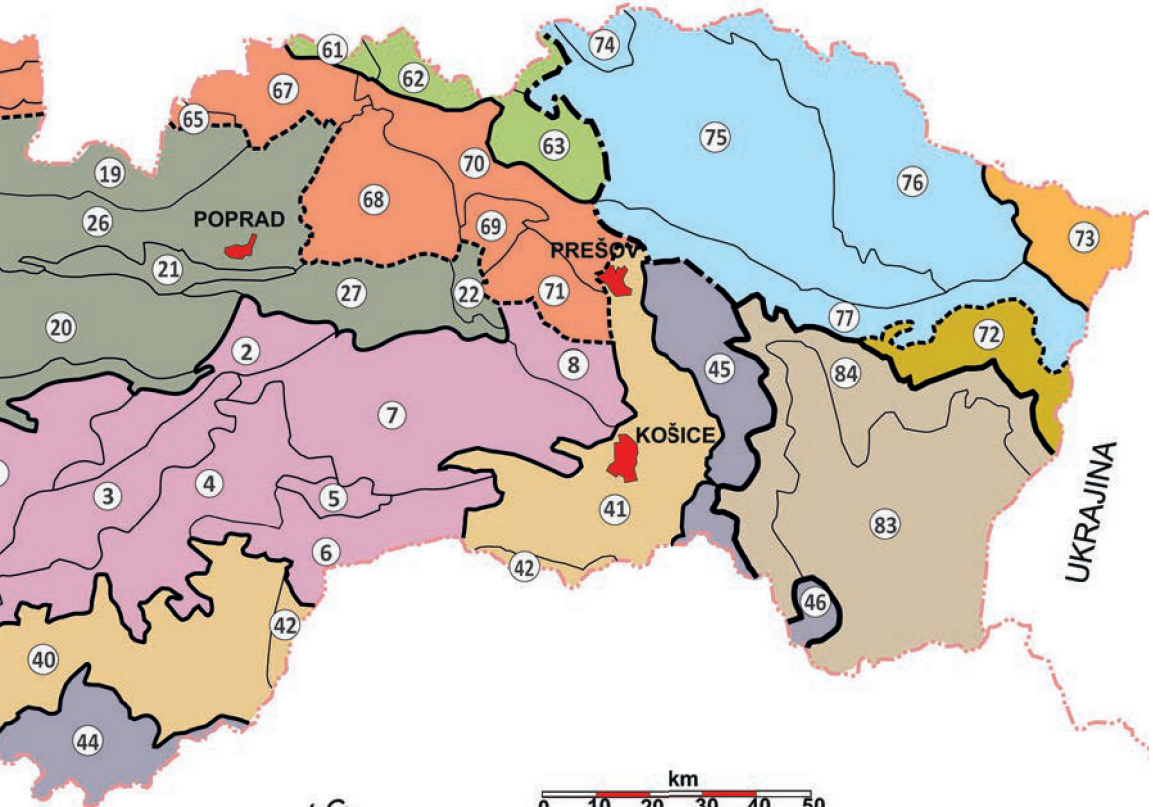
Spracovanie takéhoto typu publikácie sprevádzali aj viaceré ťažkosti. Tie spočívali najmä v názvoch a vo výškových údajoch vrchov, ktoré sú v mnohých zdrojoch odlišné. Postupovali sme podľa štandardizácie geografického názvoslovia a Štatistickej ročenky Slovenskej republiky, ktorá vychádza z údajov Úradu geodézie, kartografie a katastra SR. Autor počas posledných rokov skutočne na každý vrch vystúpil a priniesol z neho aj niekoľko fotografií, čo sa však tiež niekedy stretávalo s ťažkosťami. Každý fotograf vie, aké dôležité je správne svetlo a práve to najčastejšie zlyhávalo a nie vždy prinieslo zachytenie tých správnych momentov.

Publikácia sa však nakoniec podarila a editor spolu s autorom dúfajú, že bude užitočným sprievodcom slovenskými pohoriami. Keďže priam nabáda na zdolávanie ich najvyšších vrchov, možno zaujme najmä tých, ktorí hľadajú inšpirácie na potulky po Slovensku a radi pritom objavujú pekné prírodné zákutia.

Geomorfologické členenie Slovenska

POLSKA

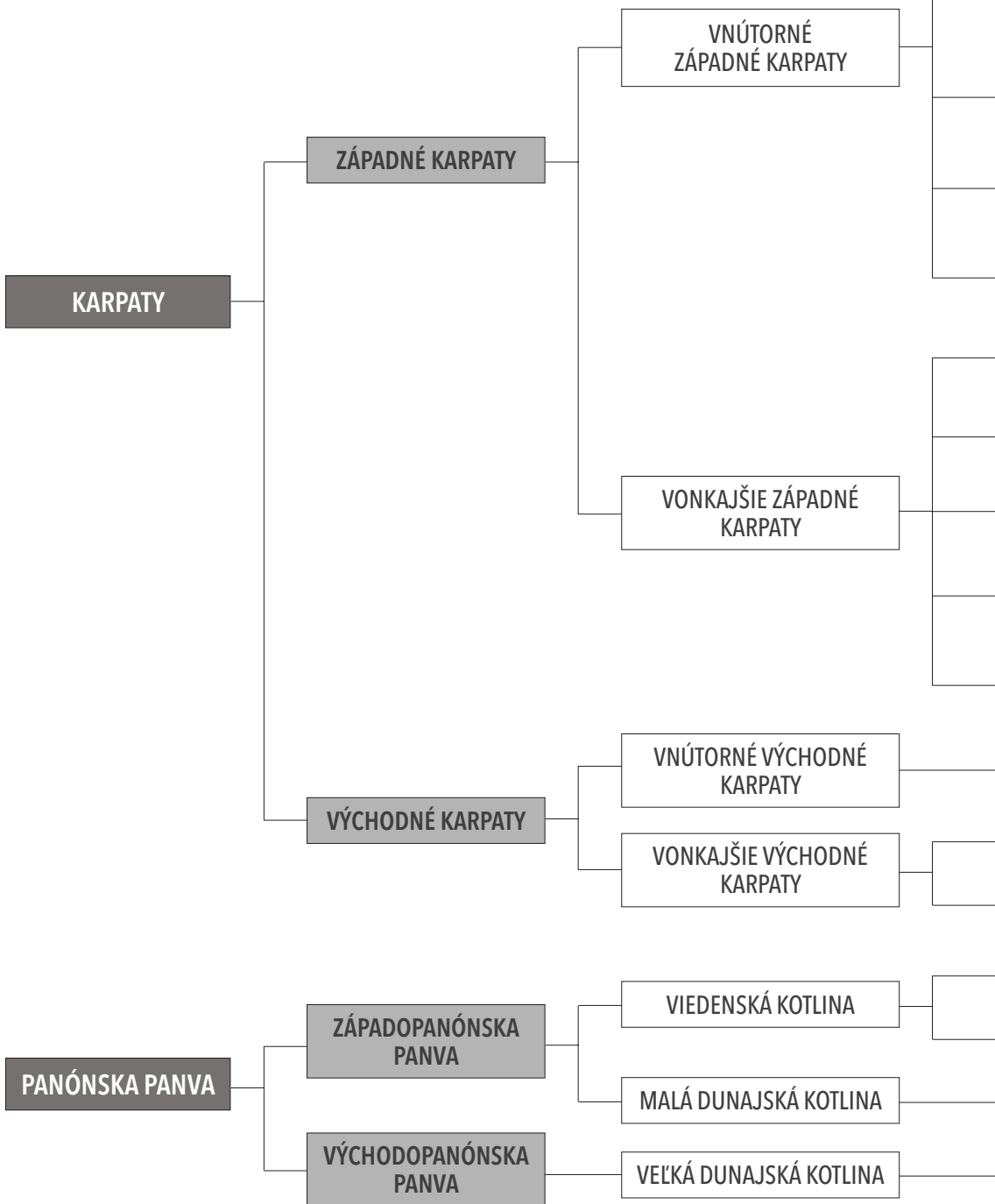

UKRAJINA

MAGYARORSZÁG

Geomorfologické členenie Slovenska

SLOVENSKÉ RUDOHORIE

1 Veporské vrchy 3 Stolické vrchy 6 Slovenský kras
2 Spišsko-gemerský kras 4 Revúcka vrchovina 7 Volovské vrchy
5 Rožňavská kotlina 8 Čierna hora

FATRANSKO-TATRANSKÁ OBLASŤ

9 Malé Karpaty 17 Starohorské vrchy 24 Hornonitrianska kotlina
10 Považský Inovec 18 Chočské vrchy 25 Turčianska kotlina
11 Tribeč 19 Tatry 26 Podtatranská kotlina
12 Strážovské vrchy 20 Nízke Tatry 27 Hornádska kotlina
13 Súľovské vrchy 21 Kozie chrbty 28 Horehronské podolie
14 Žiar 22 Branisko
15 Malá Fatra 23 Žilinská kotlina
16 Veľká Fatra

SLOVENSKÉ STREDOHORIE

29 Vtáčnik 33 Poľana 37 Zvolenská kotlina
30 Pohronský Inovec 34 Ostrôžky 38 Pliešovská kotlina
31 Štiavnické vrchy 35 Javorie 39 Žiarska kotlina
32 Kremnické vrchy 36 Krupinská planina

LUČENECKO-KOŠICKÁ ZNÍŽENINA

40 Juhoslovenská kotlina 41 Košická kotlina 42 Bodvianska pahorkatina

MATRANSKO-SLÁNSKA OBLASŤ

43 Burda 45 Slanské vrchy
44 Cerová vrchovina 46 Zemplínske vrchy

SLOVENSKO-MORAVSKÉ KARPATY

47 Biele Karpaty 49 Myjavská pahorkatina 50 Považské podolie
48 Javorníky

ZÁPADNÉ BESKYDY

51 Moravsko-sliezske Beskydy 52 Turzovská vrchovina 53 Jablunkovské medzihorie

STREDNÉ BESKYDY

54 Kysucké Beskydy 57 Podbeskydská vrchovina
55 Kysucká vrchovina 58 brázda 59 Oravská Magura
56 Oravské Beskydy 58 Podbeskydská 60 Oravská vrchovina

VÝCHODNÉ BESKYDY

61 Pieniny 62 Ľubovnianska vrchovina 63 Čergov

PODHŔĽNO-MAGURSKÁ OBLASŤ

64 Skorušinské vrchy 67 Spišská Magura 70 Spišsko-šarišské medzihorie
65 Podtatranská brázda 68 Levočské vrchy 71 Šarišská vrchovina
66 Oravská kotlina 69 Bachureň

VIHORLATSKO-GUTÍNSKA OBLASŤ

72 Vihorlatské vrchy

POLONINY

73 Bukovské vrchy

NÍZKE BESKYDY

74 Busov 76 Laborecká vrchovina
75 Ondavská vrchovina 77 Beskydské predhorie

JUHOMORAVSKÁ PANVA

78 Dolnomoravský úval

ZÁHORSKÁ NÍŽINA

79 Borská nížina 80 Chvojnícka pahorkatina

PODUNAJSKÁ NÍŽINA

81 Podunajská rovina 82 Podunajská pahorkatina

VÝCHODOSLOVENSKÁ NÍŽINA

83 Východoslovenská rovina 84 Východoslovenská pahorkatina

Najvyššie pohoria

(pohoria nad 2 000 metrov)

Tatry

Pohorie, ktoré je doslova klenotom slovenskej prírody, tvorí najvyšší úsek karpatského oblúka. Zriadili v ňom najstarší národný park na Slovensku, ktorý tu chráni európsky vzácnu prírodu. Unikátom je najmä sústava plies a štítov, z ktorých jeden je zároveň najvyšším bodom Slovenska.

Tatry korunujú dvadsiatku celkov patriacich do Fatransko-tatranskej oblasti. Ide o jadrové pohorie ležiace na severe Slovenska na hranici s Poľskom, ktorému prináleží asi pätina pohoria. Tatry sa členia na Západné a Východné, ku ktorým patria Vysoké a Belianske Tatry. Na severe Tatry hraničia s Podtatranskou brázdou, na východe so Spišskou Magurou, na juhu s Podtatranskou kotlinou a na západe s Chočskými vrchmi.

Najdlhšou tatranskou dolinou je Tichá dolina s dĺžkou 16 km a k najvýznamnejším riekam patria Biely Váh a Poprad. Kmeťov vodopád s výškou 80 metrov je najvyšším na Slovensku. K najväčším skvostom

Pod „Gerlachom“

Na vrchole Gerlachovského štítu

ladovcovej minulosti Tatier radíme horské plesá, z ktorých najrozsiahlejšie je Veľké Hincovo pleso. Okrem prastarých límb a vzácnej kosodreviny sa v pohorí darí ďalším, často endemickým druhom rastlín, ako je napr. plesnivec alpský. Domov tu nachádza naša najväčšia šelma – medveď, ale tiež vzácne kamzíky, svište, orly či významné druhy hlodavcov. Kvôli nim, ako aj kvôli množstvu ďalších európsky cenných operencov zriadili v Tatrách popri najstaršom národnom parku aj chránené vtáacie územie.

Gerlachovský štít

Názov najvyššieho tatranského vrchu (meria 2655 metrov) pochádza od obce Gerlachov. Možno ho pekne lokalizovať podľa mohutného Gerlachovského kotla, vlastný vrchol však z Popradskej kotliny nevidieť. V minulosti niesol názvy Gerlach, Štít Františka Jozefa, Štít legionárov, Gerlachovka, Slovenský štít či Stalínov štít. Súčasný názov má od roku 1959. Prvý známy výstup naň uskutočnil v roku 1834 pravdepodobne Ján Still so štyrmi lovcami kamzíkov. Gerlachovský štít je najvyšším vrchom nielen Tatier, ale aj Slovenska a celých Karpát. Nachádza sa mimo hlavného hrebeňa Vysokých Tatier, v strednej z piatich hlavných bočných rászoch smerujúcich z hlavného hrebeňa na juh. Je to najkratšia a zároveň najvyššia rászoča.

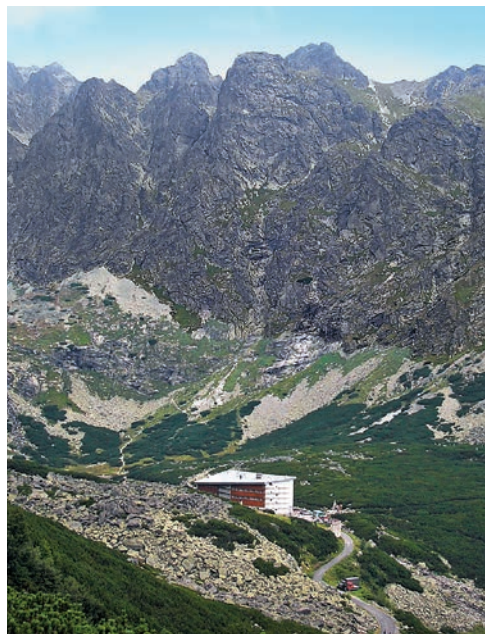
Východiskovým bodom pre výstup na najvyšší vrch Slovenska je osada Tatranská Polianka alebo horský hotel Sliezsky dom. V minulosti viedol na „Gerlach“ značkovaný turistický chodník, ktorý pre množstvo úrazov zrušili. Preto je možné dostať sa naň iba v sprievode horského vodcu. Aj keď to môže znieť neuveriteľne, bez horského vodcu sa dá pri výstupe na „Gerlach“ zablúdiť v priebehu niekoľkých minút. Veľmi zradné a neobvyčajne klzké sú lokálne snehové polia. Veľký pozor si musíme dávať na zosúvajúce sa kamienky, padajúce do doliny. Od Velického plesa pri Sliezskom dome vystúpime

Sliezsky dom

Výstupy na Gerlachovský štít sa obyčajne začínajú zo Sliezkeho domu, ktorý leží na Tatranskej magistrále pod najvyšším vrchom Slovenska. Je situovaný v krásnej skalnatej scenérii, ktorú zdobí aj neďaleké Velické pleso či Velický vodopád.

smerom na Poľský hrebeň. Nad vodopádom pokračujeme na západ do Velickej próby. Stretávať v závislosti od počasia budeme viaceré skupiny turistov s ich vodcami. Próbou vyjdeme na hrebeň nad Gerlachovským kotlom a odtiaľ smerom na sever na „Gerlach“. Výstup trvá zvyčajne viac ako tri hodiny a ak sa chceme vyhnúť búrkam, treba vyraziť zavčasu. V prípade dobrého počasia nás čakajú úchvatné výhľady nielen do Velickej doliny a na Poľský hrebeň, ale tiež do Podtatranskej kotliny a na horstvá široko ďaleko. Samozrejme aj na mnohé tatranské štíty.

Sliezsky dom

Nízke Tatry

Druhé najvyššie pohorie Slovenska je tiež druhým najnavštevovanejším pohorím na Slovensku. Charakterizujú ho bralnaté doliny, dvetisícmetrové končiare a unikátny jaskynný systém. Národný vrch Kráľova hoľa je prameniskom štyroch známych riek.

Južné svahy Chopku z výstupu na Ďumbier

Z geomorfologického hľadiska predstavujú Nízke Tatry samostatný celok patriaci do Fatransko-tatranskej oblasti. Členia sa na Ďumbierske Tatry a Kráľovohoľské Tatry, ktorých hranica vedie dolinou Štiavničky do sedla Čertovica a ďalej Bocianskou a Malužinskou dolinou. Nízke Tatry sú pohorím rozhraničujúcim historické regióny bývalého Uhorska, ako aj územné a správne jednotky dnešného Slovenska. Predstavujú mohutnú, ťažko prístupnú horskú priečku a oddeľujú Horehronie od Liptova a západného Spiša. Dlhšia os výrazne pásmového pohoria pretiahnutého do rovnobežkového smeru meria vyše 80 kilometrov. Šírka pohoria meraná v poludníkovom smere sa pohybuje od 15 do 25 kilometrov. Ďumbierske Tatry sú vyššou a členitejšou časťou Nízkych Tatier a sústreďujú sa tu najvyššie

vrchy pohoria vrátane Ďumbiera. Východnú časť Nízkych Tatier zaberajú Kráľovohoľské Tatry, ktoré kulminujú vrchom Kráľova hoľa (1946 m). Tento vypuklý vrch monumentálnych tvarov je významnou krajinárskou dominantou tejto časti Slovenska a pramena tu rieky Váh, Hron, Hnilec a Hornád.

Pohoriu dal v roku 1860 názov Nižné Tatry slovenský geológ Dionýz Štúr. Tento názov potom do maďarčiny nesprávne preložil Ján Hunfalvy ako Nízke Tatry. Nachádza sa tu najväčší národný park na Slovensku a k jeho najhodnotnejším prírodným bohatstvám patrí kras, zvlášť rozmanito a bohato rozvinutý v Demänovských vrchoch. Demänovská jaskyňa Slobody má jedinečnú kvapľovú výzdobu, ktorá ju radí medzi najkrajšie jaskyne v celej Európe. V dolnej časti Demänovskej doliny sa nachádza ďalšia